Ն° 792 — 1880 ՓԵՏՐՎԱՐ 18 ԲԱԶԱՐ ԻՐԹԼՈՒ — ԻԶՄԻՐՆԱՅԻ ՍԷՆԷ

ԱՊՈՆԷ ՓԻՏԱԹԼԱՐԸ

Մէճիտիյէ 20 ղրուշտան

ՍԹԱՄՊՈԼ ԻԶԻՆ

Պիր ամէնլիք	200 ղր.
Ալթը այլըգ	100 »
Իկ այլըգ	55 »

ՎԻԼԱՅԱԹ ԻԶԻՆ

Քանի իր իրալ օլունճաղ-լար իչիւն

Պիր ամէնլիք	230 ղր.
Ալթը այլըգ	120 »
Իկ այլըգ	60 »

Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

ԹԷՐՋԻՄԱՆԸ ԷՖԷՐԵԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ԲՈԼԻԹԻԿԻՅԻ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱՒԻԼԷՅԻ ՃԱՄԻ ԵՎ ՄԻ ԳԱԶԷԹԱ ՏԷՐ

ԻԼԱՆԱԹ ՓԻՏԱԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթրը իչիւն

1 վէ 2 վէ 3 իրնճի սահիֆէ	5 ղր.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . .	2 »

ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումուրու սարրահիֆէյէ այիւս։

2 մէ 3 ճնւ սահիֆէլէրէ	6 ղր.
4 իւնճիւ սահիֆէյէ . .	4 »

Ձիյատէ միւատէթ իչիւն իլանճա այրը բազարլըգ օլուր։

Մէվատտար նահիյա տայիր պէնճաէր մէճճանէն գապալ օլունճաղ վէ տէրճ օլունմայան էվրաղ, իսատ օլունմայանաղ։

Մէճիտիյէ 1 ղրուշ

Խառաբէխանէսի վէ մանթաղասար, Սթամպոլոս Պապ Ամն ճառատէսինատ Էսկի Պապ Զաղթիյէ ազանը քէշէշէսինատ նումէրօ 8 տէ տիր։ — Ղազէթանրն ումուրու իտարէ վէ Թանրիբիյէսինէ այիտ քեանֆիյէի մէվատտ հաղգընա, Միւտիրի զազէթա Տէրգահ Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունճաղը կիսի, քեանֆիյէի մէրքեթիպին տախի անընն ճամբնա կէօնտէրիլմէսի իգթիզա էտէր։

ԱՍԻԹԱՆԷ 18 ՓԵՏՐՎԱՐ

ՀԱԼԸ ՀԱԶԸՐ

Տէվլէթին ումուրը տախիլիյէսինէն պու կիւնքի կիւնատ էն զիատէ էհէմմիյէթի հալիզ օլուպ, պուԹին խալգը մէղղուլ խանէն մատտէ ահվալը մալիյէ մէսէլէսի սիր։

Միւղայիդայի մալիյէ պիր աէրէմէեէ վարը քի, տահա պէօյլէ կիտէրսէ, տէվլէթին ումուրը իտարէսինէ սէթթէ կէլմէմէէն գօրդուլուր։ Խուսուսիյէ Թախսիսթարը Օսմանը պանգասը թարաֆընատ վէրիլմէքտէ օլան սէֆարէթլէր վէ սայիր պազը տէվայրէ Օսմանը պանգասը արթը վիրմ՝ք խթէմէսիյինէն, պունլարը Թախսխաթընն Թէտարիքի խայը միչքիլէչմիչ խոր։

Մուախխարէն հիքիմէթը Սենիյէ իլէ պանգա պէչինինտէ պիր ույուշմա հասը օլոուզու իչիւրլիմիչ իսէ տէ, Պանգանրն պու Թախսիսթը քէմաֆիս սապգ վերմէեէ պաշլայըպ պաշլամատը տահա մալիւմ տէյիլ սիր։

Հէր նէ գատար քի մարատան սոնրա պիր աղ վարիտաթ կէլմէեէ պաշլայըպ խաղինէնին պիր տէրէճէեէ գատար ֆէրահլանաճաղը մէմուլ իսէ տէ, զարուրէթ չէքիլմէմէք իչիւն էն էվվէլ լազըմ օլան չէյ՝ իտարէնին եօլունա գօնմասը վէ մէսարիֆին վարիտաթա կէօրէ Թէնգիլ խորէմէսի մատատէր սիր։

Պիզ տէֆաթէ սէօյլէմիշիզ սիր քի, մէսարիֆին վարիտաթա կէօրէ Թէսվիյէսի իչիւն ալէլ ումումի մաաշլարընն Թէնգիի լազըմ կէլմէյիպ, պիրաքս քիւչիւք մաաշլարընն Թէդեիտի վէ եալնըզ պէօեիւք մաաշլարընն Թէնգիի լազըմ կէլիր քի, պու սուրէթլէ մուվազէնէ եինէ էսկի հալինտէ գալըր։ Իսարէ իսէ մաաշլարընն տէյիլ, պէքի մէմուրլարընն մընգատարընը Թէնգիլ էթմէքլէ օլուր, չունքի հէր տայրէ մէմուրլարընն լիզումանատ իքի իւչ գաթ զիյատէ օլուգլարընատ ասլա չիպէնէ եօգ սուր։

Գու տէֆա մակէ մէմունիյէ խապէր ալըեօրուզ քի, իպրիտա մալիյէ նէզարէթինէն պաշլանըլարագ, մէմուրին վէ քէմէպէնին հէման նընգիր Թէնգիլ օլունմուշ տըր։

Ընճաղ պու պապատ իքի էթիրագա մահալ վար տըր։

Գիրինճիսի շու քի, մարատա եանի մալիյէ եէնի սէնէսինին տուխուրինէ օն կիւն գալտըղը հալատ, մալիյէ նէզարէթինճէ իճրա օլունան պու Թէնգիհաթրն սայիր տայիրէլէրատ տախի սէնէյի մէզքիւրէնին իպթիտասընա գատար իճրա վէ պիւտճէյէ իսխալ օլունմասը միմքին օլապիլէճէք մի տիր։

Գիզ գալը իսէ, զաթէն չիմտի պիւտճէնին հաղը պուլունուպ նէշր օլունմասը լազըմ կէլտիյինատէ, պու Թէնգիհաթրն սենէնին իպթիտասընա գատար բայթախթճա վէ վիլայաթճա իճրասը միմքին օլամայըպ, եէնի սէնէնին իպթիտալարը տախի պէօյլէ կէչէճէք վէ պու սենէնին պիւտճէսի տախի գարըշըգ կիտէճէք վէ եախօտ պիր գաչ այ սօնրա, եէնիտէն պիր պիւտճէ թանդիմինէ իհթիյաճ կէօրիլէճէք տիր։

Իքինճիսի տէ շու քի, իշլիթախիմիզ կէօրէ մալիյէտէն չզգարըլան մէմուրլարա բայթախթճա վէ եախօտ վիլայաթճա պաշդա մէմուրիյէթլէր կէօսթէրիրմէքտէ իմիշ։ Հալ պու քի կէրէք բայթախթտա վէ կէրէք վիլայաթտա հէր տայրէնին մէմուրլարը չօգ օլուպ, հէր թարաֆտա Թէնգիհաթա լիզում վար իքէն, պու մէմուրլարը պիր թարաֆտան չզգարըլըպ տիկէր պիր թարաֆտան գայրըլմասընատ հիչ պիր ֆայիտէ հասը օլամազ։

Մալիյէ նէզարէթինատ պուլունան մէմուրլարը մնաչլարը խազինէտէն չզգար տա, տայիր տէվայրին վէ վիլայէթլէրատքի մէմուրլարը մնաչլարը պաշդա պիր թարաֆտա՞ն մի չզգար քի, պունլարը մալիյէ նէզարէթինատէն չզգարըլմասը իլէ խազինէճէ իսարէ վէ թէսարրուֆ հասը օլսուն։

Պիրազ պէօյլէ պիր թարաֆտան մէմուրիյէթլէր քէսիպ պիր թարաֆտան եէնի մէմուրիյէթլէր իճատ էթմէքլէ չզգ տէֆա թէնգիհամ իճրա օլունմուշ իսէ տէ, պունտան հիչ պիր ֆայիտէսի օլամայաճաղը զահիրէն պէտիհի տիր։

Պինէնէ պէյհ պու տէֆա ճիտի սուրէթտէ վէ ումումի օլարադ հէր պիր տայիրէտէ թէնգիհաթ իճրա օլունճաղ վէ մէսարիֆը խազինէ եարը եարըյա թէնգիլ իտիմէք լազըմ կէլիր։

Հարպկիտ նէզարէթինճէ պիր չզգ թէնսիգաթ վէ ըսասհաթը ճէտիտատ իճրա օլունմուշ իսէ տէ, թէսարրուֆ վէ իտարէյի պաս օլամազ հիչ պիր թէշէպպիս կէօրիլմէմէյինէ թէեսիսի օլունը։

Հալ պու քի էն եվվէլ իտարէ վէ թէսարրուֆունա տէվայրը ասքէրիյէճէ իճրա օլունմասը լազըմ կէլտիյինատ չիւպհէ եօգ տուր։

Մուհարէպէի ախիրէտէն տօլայը բէք չզգ զապթան վէ իմրա թէրֆիի բիմթպէ իտէրէք, ասքիրի Օսմանիյէնին իմրա չէ զապրթանը լիզումունուն պիր գաչ տէրէճէ մա ֆէվգինատ օլուզու կիպի, իմրանրն մաաշ վէ թաեինէրինին տախի նիպէպէն բէք չզգ օլուզու մալիմ տիր։

Պունտան մատա չիմտիքի հալատ մէմալիքի Օսմանիյէնին հէր թարաֆընա ուլուհ ու ասայիշ օլուպ, պիր մուհարէպէ զուհուրի տախի մէմուլ օլմասընը հալատ, ասքէր հալա հէման մուհարէպէ զէմանընատքի հալ վէ մրգտարատա պուլունույօր։ Պիր թապուր ասքէրին մաաշ վէ թայինաթ վէ լէվազիմ օլարագ այտաքի մասրաֆքընը նէ մէպաղլարա գատար չզգ սրընը պիլինէր՝ ասքէրին պու հալատ պուլունմասընատ խաղինէ-նին նէ գատար միլթէզարբուր օլտուզունու անլարլար։

Հէր նէ գատար քի ասքիրը բէսիֆեէ բուխսաթ վերիլմէեէ պաշլանմըշ իսէ տէ, պունլարրն տա հալա հեբսինէ բուխսաթ վերիլէմէմիշ տիր։

Էյհասը պու կիւնքի կիւնատ սիլահ ալթընտա պուլունան ասասքիրը Օսմանիյէ՝ լիզումունուն ի քի իւչ տէրէճէ մանֆէվգինատ տիր քի, պու տա խաղինէնին միւզաֆիգասը իլէ ասլա թէվֆիգ ութմէզ պիր հալ տըր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Պու կիւն ինկիլթէրրա սէֆիրի Սըր Լէյըրտ հաղրէթլէրի Մաքսինէ պիլ ազիմ հուզուրը Շահանէեէ ատուսուլ իյլէեէճէք տիր։

—Իշխիլտիյինէ կէօրէ, նաֆիա նէզարէթի նիզամնամէի տախիլսի միւճիպինճէ, վիլայաթա պիրը նաֆիա միւտիրի թային օլունաճաղմը, վէ հաթթա խտիրնէ վիլայէթինատ պու մէմուրիյէթէ Ֆասօ էֆէնտինին թային օլունտուղունու սէյլէնիլիյօր։

—Սապրգալը կիւրուհրնատան օն նէֆէր եունանը պու տէֆա Ասիթանէտէն Շիրայա թարատ ու նէֆի օլունմուշլար տըր։

—Սթրուճա գաղասընը աչար զախիրէօնտէն պազը մէմուրլարը զիմմէթինէ պիր խայլի զախիրէ էջմիշ օլուզունատա, մահալը մէզքիւր մալիյէ միւֆէթթիշ՝ զիմմէթը մէզքիւրէնին թահսիլի իչիւն հիքիմէթէ միւրաճաաթ իթմիշ տիր։

—Լէրօբատա Բուսիա պանգնօթարընը գալպը չզգմիշ օլտուզունատան, տէվլէթլի միչարիլէյհա իարիճիյէ նազրը թարաֆընատ Բուսիա սէֆիրլէրինէ պիր թահրիրատը ուղուգիյէ իրսալը-լա գալպաղնրը ալամազ իսէ-րէ Բուսիա ասլիյէ նէզարէթինտէն Գէրլիհ, Բարլիգ վէ Լանտաուա կէօնտէրիլճէք իսէ մէմուրատ մուավինէթ օլունմասը թավսիյէ օլունմուշ տըր։

—Տիւնքի Վէֆնատա օգունտրընա կէօրէ, զախիր հաղրէթի Շէհրիարէրի՝ էն զիյատէ միւհիմ օլան տուլ վէ էօթուիզ մէհահիրատէն 1500 պէօյլէ դատրն վէ պէն դատար երքէր վէ զրզ չօճուզլարրն պէհէրինէ իրի այ դատար կիւնատ եւ ազէր տիրհմիք պիրլը չիֆթ ֆատուլա վէ էրմէք վէ պիրէր դաթ տա բուպա իթա օլունմասընա իրատէ պույուրմուշլար տըր։

—Եունան մէսէլէսինէ տայիր Ինկիլթէրրա թարաֆընատան Պապը Ամնէ չիմտիյէ դատար պիր կէօնա Թէպլիղաթը ըսամիյէ մուդու պուրմայը։ Պապը Ամնէնին Եունան հիրամէմէթինի երինէ միդաքէրաթա տավէթ իմմէսի իւզերինէ, ինկիլթէրրանրն պու խուսուսա տայիր Ֆրանսա իլէ սէրտէսթը իճրա օլան միւզաքերանը Թէեիրիր իյէտայի ալընան եէնի խապէրլէրտէն տիր։

(Վ.Ֆ.)

—Տէեֆաթէ Թէլէկրաֆրատա եազըլըրը վէճէ, Մ՝օնանէեօր Վանուվէյլի Տէրսատէթատ բարա վէքիլիյինէ նասպ օլունմուշ օլմաղլէ, սէրիան մահալը մէմուրիյէթինէ կէլմէք իւզրէ էմր ալմըշ տըր։

—Պահրիյէ նէզարէթինատ իճրա օլունան պիր թէֆթիշատ, տարէի մէզքիւրէ սանրզընընն միւլթէզիմէր սէնէատաթընճա իչպին լիրալըգ պիր իմթիլաս, վէ քէզալիք թագալա սանարզընճա տախի ալթմշը պէն ղրշլըգ պիր սըրգաթ մէյտանա չզգարըլմըշ օլուզունատան, իմթիլասմամը մէզքի-րէ ֆաիլէրի օլան մէմուրինին, զալթիյէ նէզարէթինէ իրսալ օլունմուշլար տըր։

—Ինկիլթէրրա սէֆիրի սըր Լէյերտ հաղրէթլէրինին թահթը հիմայէյէրինատ մուհահիրլիկնի Օսմանիյէ մէնֆաաթընա վերիլճէյի իլան իտիրմիշ օլան պալ՝ ճումա իրթէսի ագշամ ֆէվգէլատէ սուրէթատ իճրա օլունմուշ տըր։

Սէֆիրի միւշարիլէյհ քէնտիսի կէլէմէպինտէն պիլ վէքիլէ սէֆարէթի պիրինճի քաթիպինի կէօնտէրմիշ տիր։

Ինչուս պալսատա Իրան սէֆիրի Մօհսին խան վէ իմամլա սէֆիրի գօնթ Գորթի, վէ Մէարիֆ նազրը Միւնիֆ բաշա վէ նաֆիա նազրը վէ Թէշրիֆաթ ումումիյէ նազրը էֆէնտիլէր հաղրանը տախի հաղը պուլունմուշլար տըր։

Կիճէ եարըսընը պիր սաաթ կէչէրէք պէրվէճճը իլան պալօնուն չէնաը իւզէրինատ բիյանգօ քէչիտ օլունուպ, պիլէթլէրէն պէն ատէտի սաթըմմամը օլտուզունատան, մէզքիւր պիլէթլէրէ իսապէթ իտէն էշեա երինէ մուհահիրինէ թախսիս օլունճաղմը։

—Պու կիւնքի Վէֆ կաղէթասը վիքէյաի ֆիխամ հաղարաթընը հէր կիւն ումուրը մալիյէ վէ պիւտճէ իւզէրինէ թէղէքքիւր իմմէքատ պուլունտուղունու պէյան իմթիյէ սրրատա, կէլէճէք սէնէնին պիւտճէսինին՝ վագթը իլէ պիր թագըմ պիւտճէլէրտէ օլտուզու կիպի թախմինի օլմայըպ, տէվարը հիքիմէթին հէր պիրինատէն տէֆաթիրը սարֆիյատ ճէլպ օլունարագ, մէսարիֆաթը մէզպուրէնին իւզէրինէ մէճիսը մէզքիւրտէ եէկեան եէկեան մուգանահա ճէրէեան իյլէմէքտէ օլտուզունու պէյան իյլէմիշ տիր։

—Լանդանատան եազըլըրընա կէօրէ, չէհրը մէզքիւր առհապը սերվէթինատէն վէ Լտհուտի միլէթինատէն Սամուէլ Տօսթիս նամ թառիր, Գօրֆուլա կիթմէք իւզրէ Սայատա խաբէլէսինէ կիտէր իրէն պէշ Արնաուտա հայատատ՝ մէրգումանն իւզէրինէ պիլ հիւճում 1500 լիրասընը գապ իթմիշէր տիր։ Գու հայատատար՝ թաճիրի մէրգումա պուլունան գաթրընը Մէհմէտ թէլէֆ խուպ, 350 լիրատան իսարէթ օլան պիր խայլի էմանէթ կրուբլարընը արմշլար, լաքին Սամուէլին հայաթընա սոգունմամըշլար տըր։

—Կէօս էհալիսինատէն պազրլարը հայատատարա մուգավէմէթ իթմէք իչիւն միլքիյէ ասքէրի կիպի ոիլանարրրմալարընը մահալի մութասարրֆինա խթիատ իթմիշէր իսէ տէ, հէվալի սէմբ իթխարը օլունմատըգլարը իչիւն, պիր թագըմ կէչէն ճումատա կիտնիւ պու խուսուս իչիւն ըմթամպօլա կէլմիշէր, լաքին պէօյլէ պիր խթիատանը մահալինճէ միւզաքէրէսինէ գապը Ամնէ պրոտեսթանտիկսի իգ թիդա խէճէկինտէն, վաքօրատան չզգարըլմագսըզը մահալլէրինէ իսատ գըլընմըշլար տըր։

—Պու արա ասքէրլէրէ պիրէր մաաշ վերիլմէքտէ օլտուզու իչիւն։

—Շեատէթը չիմատ պուզ պաղլամըշ օլան Օսէա լիմանը հէնուզ չէօզիլմէմիշ օլտուզունատան բօսթալար էյան կէրմէքտէ վէ Սթամպօլտան էթին պահալանմասընա սեպեպ պու խուսուս պուլունմագտա տըր։

—Իրան սէֆիրի Մուհսին խան թարաֆընատան կէլէէք բէնճէյնն պիհ կիճէսի վերիլճէք պաղօտա տավէթլիլեր Ֆրանսա սէֆիրինին մատամասը թարաֆընատան գապուլ օլունճաճագմը։

—Լէէ՝ Հէրբ կաղէթասընը միւտիր վէ մուհարրիրի սապգ Մ՝. ճէյմս Դարլիզ Մագ Դօն, լիպերալ ֆրգասընատան օլարադ պու տէֆա Ինկիլթէրրատա իճրա օլունան ինթիխապաթտա քէնտուլի նամզատ թէքլիֆ իմմէշ տիր։

—Ժէնէրալ Սգօպէլէֆին ժէնէրալ Տէր Ղուկասօֆ եէրինէ Մէրվ սէֆէրինէ պաշ գօմանատան թաշին օլունտուղու պունատան ագտէմ եազըրմշ իսի։ Հալ պու քի պու տէֆա Լվրօբա կաղէթասըրընատա օգունարընա կէօրէ, ժէնէրալ Մուրավիֆ մուվագգաթէն Զըգըշլարա իրսալ օլունմուշ տըր։

—Հէօճճէթլէր իտարէսի՝ էվգաֆ նէզարէթինատէն էմրաք իտարէսինէ նագլ օլունուպ, մէվսուզէն բիվայէթ օլունտուղունա կէօրէ տէ Տէրսատէթ վէ վիլայաթ հէօճճէթ իտարէլէրինին վէզանիֆինէ տայիր պիր նիզամնամէ թէրթիպ օլունմուշ օլմաղլա, պու նիզամնամէնէ թէվֆիգան տուլունաթընն թէեսիյէսի էմրալա թէէմին օլունա պիլէճէք տիր, եանի պիր էօլէն տատամն վարիսլէրի՝ անընտուլունաթընը թէեսիյէ իթմէզտէն էվվէլ էմրալընա մութասարրրֆի օլամայաճաղլար տըր։

(Մ՝ոմտուլ)

—Սթամպօլտա բէյ տէր բէյ պահալըգ հիւքմ իթմէքտէ օլտուղը իչիւն, Ավսթրիա-Մաճարիսթան հիքիմէթի Տէրսատէթ սէֆարէթիանէսինատ միւսթախտէմ մէմուրիյինատէն 300 ֆիօրինատէն աշաղա մաաշ ալանլարընը մաաշաթընա յունվար փեւրվար վէ մարտ այըգլարը իչիւն պիրեր բուպ զամմ իթմիշ տիր։

—Մալիւմ տիր քի, Սթամպօլ խանալարընատան պիր թիւճճար վէ եախօտ սաիր պիր քիմսէ պիր թարաֆա մալ վէ էշեա սարէ թարաֆա մալ իթմէկէ միւրատ իթթիքտէ, լաքին համմալարընա վիրմէյէ մէճպուրօլուպ, պու իսէ ինհիսար կիպի պիր շէյ օլտուզընատան մերգումա համմալար ֆահիշ նագլիյէ թալէպ իթմէքտէ վէ պունատան մուարազալար հասըլօրմագտատը։ Պու տէֆա շէհր էմանէթի մէճլիսի պու ուշղունընըզլըգրն էօնիւ-նիւ ալմագ իւզրէ, կէրէք խարիճատէի համմալարընն խանալարատան եւիւ թաշըմալարընա վէ կէրէք խան համմալարընն խարիճատէն էշեա թաշըմալարընա միւսաատ օլունմասընա դարար վերմիշ վէ մուճիպինճէ բէսմէն իլան օլունմուշ տըր։

—Մէքթէպը Հարպկիյէ Շահանէնին էրքանը հարպ սընֆը թէշքիլ օլունմասընա իրատէի սէնիյէ սուտուր իթմիշ տիր։

—Սէլանիք տէֆթէրտարը Ռիֆաթ էֆէնտի մէմուրիյէթինատէն խթիֆա հատէրէս։ Իտարէի Սիթէատ պիր մէմուրիյէթէ թային օլունատուղու իչիտիրմիշ տիր։

—Մէսմաւաթա կէօրէ, Եունան մուրախխասը օլուպ, Տէրսատէթատէն հարէքէթ իթմիշ օլան Մ՝. Պրաիլա Ամէնի՝ թէքրար Տէրսատէթ ավտէթ էմր ալմըշ տըր։

—Բրիթթանիա միւթէահհիւտի Մ՝. Միչէլ Սթամպօլա մուվասէլէթ իթմիշ տիր։

—Բաթէնթա վերկիսինին սուբէթը ավզ ու խթիֆասը հագդընտա իճրան միւզաքերատ իչիւն տիւն Պապը Ամնտէ պապը սարրահլարա թիճճարարատան միւրէքքէպ օլարադ պիր դօմիոն ադա օլունմուշ տըր։

—Կուսինա վէ Բլաֆա մէսէլէսինին միւպատէլէ թարիգիյէ տէ թէսվիյէ օլունմայաճաղը վէ Ամնաուտարընն մուգավէմէթ իչիւն թէսարիքատը ադիմէտ պուլունտուղընը իչիտիրիյօր։

—Տիւնքի կիւն Պէյօղլունատա Շիշլիատ պազը մուհահիրլէր պիր պիրիյլէ մուարազա խէրէք սիլահ խթիմալինէ գալգըշմըշ, վէ պու սուրէթլէ արպէտտաը պէօսիւթմիշ օլտուգլարընատան, Ֆէրի քէօյ վէ Շիշլի մէրքէզ վէ գարաղօլանէլէրինատէն պիր խայլի սիվարի ասքէրի վէ զապթիյէ՝ մէրգումանը գօվալամըշ թէվգիֆ խտճէքլէրի սըրատա, մուհահիրլէրատէն պիրի եիւզ պաշը իսմանլ աղայը պաշընատան վէ սաղ էլինին բարմագլարընատան ճէրհ իթմիշ տիր։ Քէզալիք արպէտտա վագթինատէ օրատան կէչմէքտէ օլան վէ Բուսիա սէֆարէթի մասլահաթկիւզարը Մ՝. Օնունուն ըֆֆիդի պուլունան Բուս միրալայը Մ՝. Դամէրօյա տախի գազանէ գուրշուն իսապէթ իտէրէք, աղըրճա եարալանմըշ վէ թէսավի օլունմագ իւզրէ տէրհալ Ֆրանսըզ խասթախանէսինէ նագլ օլունմուշ տըր։

Իչիթախիմիզ կէօրէ պու արպէտտայը չզգարան պիլճիւմէ մուհաճիրլին ախլ ու կիրիֆթ օլունմասընար տըր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Մաէթթէէսսիֆ ալաղրըմըզ խապէրէ կէօրէ, բաթրիգ Ամնենէրսէս Սրբազան հաղրէթլէրի պիր գաչ կիւնատէն պէրու նամզաճ օլուուզու ճիհէթլէ, ասքթէօր քեաթիպեան էֆէնտի՝ իւչ պէշ կիւն խթիրասֆթ իտուպ, հաթթա լագրրը պիլէ իթմէմէսինի բաթրիգի միչարիլէյհ հաղրէթլէրինէ թավսիյէ էյլէմիշ տիր։

—=—

Իրմ՝ու խապէրլէր մէսէլէսինին պիր վագթատան պէրու կազէթարատա մէվզուը պահս օլուուզու վէ պունատան բաթրիգխանէլէրէ պէօյիւք զարար թէրէթթիւպ իթմ՝կի մալիւմ տիր։

Պու տէֆա մա էլ մէմունիյէ ալաղրըմըզ խապէրէ կէօրէ, Ամալիյէ նազրը ճէվտէթ բաչա հազրէթլէրի, պու պապատ բաթրիգ Ամնն. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինին եազըրը թագրիր իւզէրինէ ատէշ պիճէն մէ տէվայրը պէլէնիյէ էմրլէր իրսալ իտէրէք, իրմ՝ու խապէրլէր իչիւն տէյիլ մահալլէ մընթարարընը իլա հիւքիմէթի Սենիյէ թարաֆընատան վէրիլէն գարար մուճիպինճէ բաթրիգխանէլէրէ, խամամանէնին մէօհրիանիւ թալէպ իթմէլէրինին թէնպիհ պույուրմուշ տուր։

—=—

Մաէթթէէսսիֆ ալաղրըմըզ մալիւմատէ կէօրէ, իսկիւտար մէքթէպինի միթթահհրատէսի Հոգաբարձութիւնընը դանճապատի Մարտիկ էֆէնտի Հարենց պազը էսպապէ մէպնի տիւնքի կիւն հէյէթը մէզքիւրէտէն իսթիֆա իթմիշ տիր։

Էկէր էսպապը մէզքիւր՝ շախսի տէյիլ տէ մէքթէպինի մէզքիւրէնին մէնֆիինէ միթթալիգ իսէ, մէրճինճէ թէտապիրի լազըմէ իթթիխաղ օլունարագ տէֆի չարէսինէ պագըլմասը իգթիզա իտէր։

ԻԽԹԱՐ

Ավսթրիա մէմալիքինատ քեարին Սուչօվա շէհրինատէն կէօյա իտարէխանէմիզէ խիթապ պիր մէքթուպ իրսալ օլունմուշ տա, մէքթուպը մէզքիւր նէշր օլունմըշ տէյի պազը շիքայէթլէր օլունտուղու մէսմուիմիզ օլմուշ տըր։ Հալ պու քի, ասլա պէօյլէ պիր մէքթուպ իտարէխանէմիզէ վիրուա իթմէմիշ օլտուղունատան, թապիի պէօյլէ պիր մէքթուպ նէշր իտիլէմէմիշ օլտուղունու պէյան իստէրիզ։

Պու մունասէպէթլէ շունու տախի իխթար իտէրիզ քի, իւզէրի իտարէխանէմիզէ խիթապ օլմայըպ, զէվաթը սայիրէյէ խիթապ օլարադ մաթպասմըզա կէթիրիլէն մէքթուպ վէ սայիրէ ասլա վէ գաթան գապուլ օլունմայըպ, մուճիպինճէ հարէքէթ օլունմայաճագ տըր։

ԱՀՎԱԼԸ ՓՈԼԻԹԻԳԻՅԻ

ԲՈՐԻՋ Վ.Ի ՊԷՐԼԻՆ ԱՀՑՆԱՄԷԼԷՐԻ

ԹԻՐԲԻԱՄԸԶՆ ՄԻՍՕԹԱԳՊԼԻ

(Թարգմ. 17թերթ. գնդի մեջտեղ.)

«Պու կիւն Լօրա Կրանվիլ Բարլամէնթօտա Լօրա Պիգընսֆիլտէ սիւալ իտէեֆէք տիր քի, 1856 սէ-նէսինտէ Բարիզ ահնամէսինի միւթէագրէպ Ինկիլթէրրա, Աւսթրիա վէ Ֆրանսա միյանընտա ադտ օլունան, վէ պու իւչ տեվլէթլէ-րին հէմ միւթէֆիգդէն վէ հէմ այրը այրըճա տեվլէթը Օսմանիյէ-նին թէմամիյէթ վէ իսթիգլալը-նը թահթը թէէմինէ ալտըգլարընը միւթէզամին պուլունան Ահնա-մէի Միւսէլլէս հէնուզ պադի՞մ տիր եօգսա միւղլա մը տըր։ Լօրա Պիգընսֆիլտին վերէճէի ճէվապ(1) պիր սուրէթը մախսուսէտ միւ-հիմ օլաճագ տըր, չիւնքի Ինկիլիզ հիւքիւմէթինին ըէիսի վիւ-քէլասը, վէ քէնտի բօլիթիգասը իչիւն էն զիյատէ մէսուլ պուլու-նան պիր վէնի իւլումու թա-րաֆընտան իթա դըլընմըշ ճէվապ տիմէք օլաճագ տըր։ Ֆագաթ զանն իթմէյիզ քի, պու մէսէլէ հագգընտա պիր դաշ կիւն մու-գատատէմ տէնիլէնտէն զիյատէ պիր չէյ տէնիլէպիլսին։ Մալիւմ օլսուղու վէճհէ, Լօրա Կրանվի-լին պու կիւն Լօրա Պիգընսֆիլտէ իսթաֆէն իրատ իտէճէի սիւալէ միւմասիլ պիր սիւալ կէչէն կիւն մէպուսան գամարասընտա Սըր Ռո-իլերմ Հարբօրթ՝ թարաֆընտան տա վուգու պուլտու։ Հէյեթը վիւքէլատան Լօրա Ճօրճ Համիլթըն Բարլամէնթօնըն թաթիլի էնա-սընտա պիր նութգ իրատ իտուպ տէմիշ իտի քի, տէվլէթի Օսմա-նիյէնին թէմամիյէթ վէ իսթիգ-լալընընը մուհաֆազասընը միւթէ-զամին օյան մէզգիւր 1856 ահա-նամէի միւսէլլէսի, Պէրլին ահա-նամէսի վէ Անգլօ-թիւրք մուգա-վէլէնամէսի իլէ ֆիիլէն ֆէսիս օ-լունմուշ տըր։ Սըր Ռուիլերմ Հար-քօրթ սիւալ իթտի քի, զապլնէ-թին էքինճի տէրէճէտէ պուլու-նան պիր ազասը թարաֆընտան պէյան օլունան չու ֆիքրը, պէղ-զաթ Ինկիլիզ հէյէթի վիւքէլա-սընընը տա ֆիքրի ատտ օլունապի իր մի։ Միւտտաիի ումումի ճէվա-պէն տէտի քի, լօրա Ճօրճ Հա-միլթընընը տէրմէյան իթթիյի պիրբ-հան, ֆիիլէն տօղրու իտի իսէ տէ, գանունէն եանլըշ տըր։ Պէյնէտա տուէլ իմղալանան պիր ահնամէ, անճագ օնու իմղալա-յան տեվլէթլէրին միւթէֆիգէն իթթիֆաղ իտէճէքլերի թէչէպ-պիւսլէ լազվ օլունապիլիր։ Շու հալտա մէզգիւր ահնամէի միւ-ռէլլէս հալէա պագի, վէ գանու-նէն վէ ըէմէն մէրի տիր։ Ֆա-գաթ մուախիսրէն իթթիֆաղ օ-լունան թէահհիւտաթի սէպէպլէ էհէմմիյէթի գալմայըզ պիր թա-րաֆա պըրագըլմըշ տըր։ Միւ-տահի ումումինին չու իղահաթը-նա մալիյէ նազրը հէյեթի վիւ-քէլա թարաֆընտան իլալէթէն տէտի քի, մէզգիւր 1856 սէնէ-ու Ահնամէի միւսէլլէսի ըէսմէն լազվ օլունմամշ իսէ տէ, վէ քէն-տիսի, չիմտի մէվճուտ օլմայան զազը ահվալ թահթընտա օ Ահ-նամէէ վուգու պուլաճագ պիր միւրաճաաթըն նէթիճէսի նէ՝ օլա-ճաղընը տէէմէզ իսէ տէ, պու-նունլա պէրապէր, Ահնամէի մէզգիւրը լազվ օլունտուղունա տայիր լօրա Ճօրճ Համիլթընը պէեան իթթիյի ֆիքը «ֆիիլէն վէ բօլիթիգաճա տօղրու» տուր։ Պէյն էտ տուէլ իմղալանան պիր ահնամէնին ֆիիլէն մերիէթի չօղճա վուգուաթտան ասըը տըր։ Պէրլին ահնամէսինին եարըլմա-սընտան սօնրա Բարիզ ահնամէ-սինին գալան ահքեամը Պէրլին ահնամէսինտէ ըէսմէն վէ միւ-ճէտտէէն թաստիգ օլունմուշ ի-տի։ Ահնամէի միւսէլլէս իսէ Պէրլին ահնամէսինտէ զիքը օ-լունմատըզընտան, վէ իմղա իտէն տէվլէթլէր թարաֆընտան լազվ օլունմատըզընտան, պիր թագ ըէսմէն պագի գալը։ Ֆագաթ, պէյն էտ տուէլ իմղալանան թէ-ահհիւտաթըն քեանֆէսի տախի իմղա սահիպլէրինի բէք սըգը պաղլամայան գոնթրաթօյար նէ-վինտէն օլուպ, էֆքեարը ումու-միյէ, եախոտ իմղա իտէն տէվլէ-թին մէնֆաաթը վէ եախոտ էն սօնունտա պիր մուհարեպէ, նէ տէրէճէ լիւզում կէօսթէրիրլէր ի-սէ, իչթէ թէահհիւտաթը մէզ-քիւբէնին տախի օ տէրէճէտէ գուվվէթլերի օլապիլիր։ Ֆուրսաթ կէլտիքտէ վէ քէնտիլէր միւնասիպ կէօրտիւքտէ մէզգիւր Ահնամէի մուսէլլէսի միւթէֆիգդէն, եա-խոտ այրը այրը քէնտի պաշլարը-նա իճրա իթմէք Աւսթրիայա, Ֆը-րանսայա վէ Ինկիլթէրրայա այիտ պիր մատտէ իտի։ Ֆագաթ Թիւր-քիանընը ահնամէի մէզգիւրէ իս-թինատէն քէնտի իսթիգլալ վէ թէմամիյէթինի մուհաֆազա իթ-մէլերինի տուէլիմիշարիէյհատան թալեպէ հագգը եօգիտի, վէ Աւս-թրիա, Ֆրանսա, վէ Ինկիլթէրրա, Ցերսաատէթ գոնֆերանսընընէ նէ-թիճէսիզ գալմասը իւզերինէ Պապը Ալիյէ իլմթար իթթիրէր քի, քէն-տիլէր մէզգիւր Ահնամէի միւ-սէլլէսին հիւքմիւնիւ իճրա իթմէ-յէճէքլեր տիր։ Օնատն պէրու վուգու պուլան ահվալ, ահնամ-մէի մէզգիւրու լազվ իթմէզ իսէ տէ, ահվալը հաղրըէտէ մէվգիի իճրայա վաղընընը իհթիմալընը ֆի-իլէն մահվ իտտէ։ Բրոֆէսէօր Հօլանտա տախի պու սապահքի նիւսխիմիզտէ նէզր իթթիյիմզ մէքթուպընտա պէյան իթթիյի մէճհէյ։ 1880 սէնէսինտէքի Թիւր-քիա, 1856 սէնէսինտէքի Թիւր-քիատան բէք ֆարգը պիր տէվ-լէթ օլմաղլա, մուգատտէմ Թիւր-քիանընը մուհաֆազասը իչիւն իթ-թիֆաղ օլունան թէահհիւտաթ չիմտի լազվ օլմուշ տըրլար։

«Մէսէլէ չու մէվգիտէ օ-լուպ, միւճիպի մէմմունիյէթ օ-լաճագ պիր չէյ տիր քի, Շարդ-մէսէլէսի հագգընտա Լէվրօբա ա-սայիշինին չիմտիքի էսասը օլան Պէրլին ահնամէսի, պիր գուվ-վէթլի էֆքեարը ումումիյէ, վէ Լէվրօբանընը պաշլուճա տեվլէթլէ-րինին աչիքեար արզուլարը վէ մէնֆաաթլարը հիմայէսի թահ-թընտա պուլունույօր։ Էյէր պէյ-լէ օլմասա իսի, էյէր Պէրլինտէ գարարլաչտրըրըան սուրէթի թէս-վիյէ տիրլօմասիա հավատիճէլէ-րինին լիմիտլէրինէ եախոտ գօր-գուլարընա թէվֆիգէն միւճէա-տէտէն նիզամա գոնուլմաղ լա-զըմ կէլէսէ իսի, Լէվրօբա ասայի-չինէ ազ էմմիյէթ գալաճաղը։ Տէրսաատէթ մուխտիրիմիզ, պու-սապահքինիսսէսիմիզտէ տէրճ իթ-տիյիմիզ (վէ պազը թաաթիրլաթլա թէրճէմէսինի պիրզ տախի կէչէն-տէ նազլ իմմիշ օլտուղունդ) մէքթուպունտա, խայաթի թա-րաֆընտան զէնկին օյան մէզգիւր բայրթախսիտա (Սթամպօլտա) իմտի ճէրեան իտէն բէյդամպէրլիրէրին խուլասան մալիին իշար իթմիշ տիր։ Ավսթրիա շիմտիյիք Ռուսի-անընն թէրք իթմիշ օլտուղու իչի տէրիւհտէ իտէճէք իսիշ, վէ տէվ-լէթի Օսմանիյէնին պախթընը թա-յին իթմէք հաղբրլըզընտա իսիշ։ Ռուսիանընն մէսայիի տախիյէ իլէ էբէյիճէ մէշղուլ ալէթի վար տըր, վէ շիմտիյիք մուհարէպէի ախի-րէնին զարարլարընը թամիր իտէ-յօր։ Ավսթրիա պունու պէրլիյին-տէն վէ էլէն դաշըրմամադ լա-զըմ կէլէն պիր ֆուրսաթ օլտու-ղունու անլատըզընտան, թէբրար իլէրի էր։ բրիամէք, վէ Պալգան նիմ ճէզիրէսինին պիր պէօյիք գըսմընը զապթ իթմէք թասավ-վուրընտա տըր տէնիյօր։ Անի-բէդզամպէրիրլերէ պագարագ ին-կիլթէրրա Քիւչիք Ասիա վէ Սու-րիա թարաֆընտան քէնտիսինէ միւքեաֆաթ պուլաճագ ըմըշ, վէ պու սուրէթլէ, պէյն էտ տուէլ իմ-զալանմըշ մուահէտաթ վէ մու-գավէլաթը ֆէսոս իթմէկէ վէ քէն-տիլէրինէ բայ չըզարմաղըզա չա-ըշմաղա էն զնատէ միւսիմայտա վէ արզը-քէշ ֆարզ իտիլէն Ինկիլ-թէրրա իլէ Ավսթրիա, էլ էլէ վէ-րիպ պու իշլերի կէօրտիւքլերի վագզթ Ալէմանեա իշին իշնէ կի-րիպ, պիր թարաֆտան Ֆրանսա-յա վէ օ պիր թարաֆտան Ռու-սիայա գարշը գոյաճագ, վէ Ի-թալիանընն մալիւմ օլան Ինուլա-Իբրահիմ ֆէրդաասընը տա խօշնուտ իթմէք լազմ կէլէճէք իմիշ։

«Էյէր պունունլա պէթմէզ ի-սէ, պէղիմ Սթամպօլ բէյդամ-պէրլերի, տահա սահիր քէշֆիյաթ իճրա իտիւպ, պիր թարաֆա Ռու-սիայը, Իթալիայը վէ Ֆրանսայը, վէ օ պիր թարաֆա Ալէմանիայը, Ավսթրիայը վէ Ինկիլթէրրայը տի-ղերէք պիր մուհարեպէի ումու-միյէ լազըրարը իտէեօրար, վէ քէնտիլէրինէ չու գարմագարբ-ըլդան հիսսէ չըզարապիլէճէք-լերինի թախմին իտէն տահա սահիր տէվլէթլէր տէ իշին իշնէ կիրե-ճէքլեր իմիշ։ Շու գատտար վար քի, պունլարընը ճիւմէյի տէ խա-եալաթ տըր։

«Սթամպօլ բօլիթիգաճըլարընընը ճիտտէն զանն իթմէքտէ օլտուգ-լարը չու պու օլայօր քի, Ավսթրիա վէ Ինկիլթէրրա ... քէնտիլէրի-նէ հիսսէ չըզարմադ բօլիթիգա-սընը թուիմմագտա տըրլար։ Պու թախմինի վէլէվ սահիհ ատտ իթ-սէք տախի, թապիի տիր քի, սահիր ալագատտար տէվլէթլէրին իշլիրաքը պուլունմայընճա, եա-խոտ օնլարընն մուխալիֆէթինի մէն իտէճէք պիր գարար վագի օլմա-յընճա, Ինկիլթէրրանընը վէ Ա-վսթրիանընն պու թաստավվուրու իճրասըզ գալաճագ տըր։ Պու իբինճի ֆէգրայը, եօգարընքի բէյդամպէրլիքտէն այրը թուիմ-մագ գապլի օլմասընընտան, մէզ-գիւր բէյդամպէրլիյին նէ տէրէճէ էհէմմիյէթի օլապիլէճէյի արթըգ-սուհուլէթլէ անլաշըլապիլիր։

«Իչթէ, ադրը պիր հալտէ պու-լունան բօլիթիգա ուճուդը իւ-զերինտէ, Ցայանութիւն քիթապը-նընն միւնտէրիճաթընա միւմասիլ պու կիսլի խայալաթ կէդնն, մէքտէ պուլունույօր։ Էյէր պունլարա էսաս օլմագ իւզրէ նէ՝ կի-սլի վուգուաթ վար տըր տէյի սիւալ օլունա, ճէվապ օլաճագ չօղլուգ պիր չէյ եօգ տըր։ Շիւպ-հէ եօգ տըր քի, տէվլէթի Օսմա-նիյէնին մալիւմ օյան հաղընտան հուսուլէ կէլէն բահաթսըզըդ վէ էմնիյէթսիզլիք հըսխյաթը Լէվրօբա-նընն սայիր հէր թարաֆընտան զի-ատէ Սթամպօլտա շէիտտ տիր։ Շիւպհէ եօգ տըր քի, Ավսթրիա-կիսլի միւթէմէտտին պիր տէվլէ-թին Պոմնա վէ Հէրսէքտէ պու-լունմասը, հուսուսը Օսմանիյէ-նին էօթէ թարաֆընտա տա թէէ-սիր հասըլ իտէր, վէ զաթէն տր-դու տէնիլէն չէյ, զանն թապիր օրընան չէյին պաղէն մէնպա վէ մէնչաը օլտուղունտան, Ավսթրիա էնինտէ սօնունտա Ադտալար տե-նիզինտէ տօղրու իլէրուլեէճէք տէյի պիր զանը միճիպ օլուր։ Շիւպհէ եօգ տըր քի, Սըր Հէնրի Լէյըրտ, Ադատօլու վիլայաթընընը ըսլահը ահվալը, Թիւրքիանընն միւնասէպաթը ճէտտիտէսինէ մէպ-նի դաթիէն էլզէմ իտուկինի, վէ աքսի թագտիրինտէ, Ինկիլթէր-բա, տէվլէթի Օսմանիյէի մուհա-ֆազա իտէմեեճէեինի, պիտտե-ֆաթ չէտտէն Պապը Ալիյէ պէ-եան վէ իսթաթ իթմիշ տիր։ Շիմ-տի տէվլէթը Օսմանիյէէ գալան չէյին իսթիգլալ ու թէմամիյէթի, 1856 սէնէսինին, ֆիիլէն արթըգ-մէրի օրմայան Ահնամէի Միւսէլ-լէսի իլէ մուհաֆազա օլունմայը, Պէրլին ահնամէսինին էյրօբա-ճա օլան ահքեամը վէ այրըճա վէ պաղը չարթըարա ադտ օլունան Անկլօ-թիւրք մուգավէլէսի իլէ մուհաֆազա իտիլէճէք տիր։ Պու թէահհիւտաթ ազը գ վէ գաթի տիրլեր, վէ կերեք էյրօբանընն ըիրզասը, վէ կերեք ծնղարը ադտ իտէն տեվլէթլերին մէնաֆիի ադիմէսի իլէ միւսատտագ ադրլար։

«Նէ՝ Ինկիլթէրրա, նէ՝ տէ Ավ-թրիա, պու թէահհիւտաթը քէ-էնիլէմեէքիւն մագամընտա ֆարզ իթմէք նիյէթինտէ տէէիլ տիրլեր։ Հիչ օրմադան պիզ, եանի Ինկիլիզ-լեր, հէնուզ միւրեքքէպի դու-ռումամըշ ահնամէլէրի ճրրթըպ ամմադ ատէթինտէ տէյիլլիզ։ Պիզ ալէնի պիր թէահհիւտ իւզերինէ էլիմիզի վազ իթմէք, վէ հէմվա-զիֆէմիզ, հէմ մէնֆաաթըմըզ իթ-թիղասընտան տըր քի, օ թէահ-հիւտու (Պէրլին ահնամէսի վէ Անկլօ-թիւրք մուգավէլէնամէսի) քեամիլէն նէթիճէրեգիր իտէ պի-լէճէք հիչ պիր չէ յի իճրասըզ պը-րագմայալըմ, վէ խալիսանէ իճ-բասընա չալըշալըմ։

«Թիւրքիանընն Լէվրօբա գրեթա-սընընն միւսթագպէլի, Պէրլինտէ վագի օլան սուրէթի թէսվիյէ իլէ գարարլաչտրըրլար։ Բէսպի սէբ-պէսթի իտէն հիւքիւմէթլէրին բէյ տէր բէյ թէրագգըրը, վէ թիճարէթճէ միւնասէպաթ իլէ սահիր միճիպի մէէնկէթ օլան միւնասէպաթընը թէզայիւտու, վէ թէքմիլ օ մէմլէքէթին Լէրօբա մէ-ասնկէթինէ թէարիճէն թէգաբ-ռուպ իթմէսի, Պապը Ալինին Լէ-ըօբա էյալաթը իւզերինէ միճի-պի հայաթ պիր թէէսիր հասըլ-տէճէք տիրլեր։ Իչթէ Պէրլին ահնամէսինին մագսէտի պու ի-տի, վէ քէնտի թէահհիւտաթը ալէնիյէսինէ բիաեէթ իտէն հէր տէվլէթ պու մագսէտին հուսուլի-նէ չալըշմաղ կէրէք տիր։

«Տիկէր ճէհէթտէն, Ռուսիյի Օս-մանինին պալթը տա, Պապը Ա-լինին Ինկիլթէրրա միւվաճէհէ-սինտէ իթթիխաղ իթտիյի թէահ-հիւտաթը մէզգիի իճրայա վազ իթմէք իչիւն իպրաղ իթտիյի խա-հիչտէն ասըը տըր։ Իշ կէօրմէյէ միւրատտըրը օլան տէվլէթլէր, իշ կէօրմէյէ միւրատտըրը օլան տէմ-լէր գատտար մուվաֆֆագ օլապիլիր լէր, եէթէր քի միճիպինէ ամէլ իթթսինլէր։ Պապը Ալինին իճրայի ըս-լահաթ իտուպ իթմէյէճէյի էջ-լէ պիր մէսէլէ տիր քի, օնու անճագ վագզթի հալ իտէճէք տիր։ Ֆագաթ իթմէտիյի թագտիրտէ, լօրա Սալիսպըրիին խալիսանէ թէֆհիմ իթտիրտիյի հալէ կիրեֆ-թար օլաճագ տըր։ Մա հաղա ե-կէր հէնուզ իբի սէնէլիք օլան պէյնէտ տուէլ պիր մուահէտէի ալէնիյէ, ինչիրաք իթմիշ օլան-լար հաղգընտա միճիպի այպ օլմամաղ իչիւն չիմտի քէէնի լէմ եէքիւն ատտ օլունմայանճագ իսէ, գավիէն մէմուլ իտէրիզ քի, Ին-կիլթէրրանընն, Ավսթրիանընն վէ սայիր տէվլէթլերին նուֆուզ, սատէճէ, Պէրլին գարարընընն մէվգիի իճրայա վաղը, վէ Լէվրօբա ասայիշինին եէնիտէն տիչրը մախլութիյէթ օլմասընընն մէնի ուզ-ունա սարֆ օլունճագ տըր։»

ԲՐՕԹԷՍԹԱՆԹԼԸԳ

Թարգմ. կազէթասը, փետր. 20

Թարիխի նէսսէսինտէ, Ըէֆ-ըԴԷԸ Ա ՝Ա ԱԴԴԷԸ ԶԷԸ (Լրմէնի քիլիսասընընն Բսլահը) եախոտ տահա տօղրուսու, Բրօթէսթանդրադ թահվիլի, սէրնամէ-էյլէ պիր պէնտ տէրճ իտիյօր։ Խուլասան մալի, Ա.յնթապ Լրմէնի արքեպիսկոպոսու Մկրտիչ սրբազան պիր դաշ սէնէ մուգատտէմ Անկլիգան թա-պիր օլունան Բրօթէսթան քիլի-սասընա տախիլ օլտուղունտան, ախիրէն Լօնտրայա կիթմիշ, վէ փետր.ըն 7/19 նճը կիւնիւ պիր թա-գըմ Ինկիլիզ եպիսկոպոսըրը վէ բաբազընը վէ այիր զէվսթ հա-զրը պուլունտուղու հալտէ պիր միՀ՝ինկ ադտ օլունուպ, Մկրտիչ եպիսկոպոս, Քիւչիք Ասիատա Լրմէնի քիլիսասընընն «ըսլահընա» եանի բրօթէսթանդրադ թէգա-բրուպընընն տէրէճէսինէ տայիր ի-թան մանիւմանթ իթմիշ տիր։ Ին-կիլիզ բահիպի Մր. Թրիսթրամ Լրմէնի քիլիսասընընն տուր ու տի-բաղ հիքեայէսինի իթմիշ, վէ մուգատտէմէ օլարադ չու սէօղիւ սէօյլէմիշ քի, Լրմէնի քիլիսասը-նընն Ինկիլիզլերին նաղարը տըգ-գանընընը ճէլդ իթմէէճ սուրէթը մախսուսէտ հագգը վար իսէ տէ, պէղզլէ պիր միլի քիլիսա, հէնուզ Ինկիլթէրրատտա զայրը մալիւմ տիր։ Քիւչիք Ասիա Լրմէնիլէ-րի միյանընտա բրօթէսթանդրընն թէրադգրարընընտան պահս իթմիշ, վէ Մկրտիչ եպիսկոպոսընն նասրլ Անկլիգան քիլիսասընա տախիլ օլտուղունու իլգահ իլէմիշ։ Մը-կըրտիչ եպիսկոպոս քէնտիսինէ Ղապի օլանլարտան չօղլար կիպի Ամերիդալը միսիօնարլարընն թա-լիմիթիտիրլերի Գոնկրէկէյշընէլ (1) ուսուլունու ըէտտ իտէր իսիշ, վէ Սթամպօլտա ախիրէն քէսպի չէօհրէթ իտէն Ցօգ։ Քէօլլէր նամ Ինկիլիզ միսիօնարը Մկրտիչ ե-պիսկոպոսընն Անկլիգան քիլիսասընը գապուլ իթմէսինէ խայրճա եարա-ռմ իթմիշ։ Մկրտիչ եպիսկոպոս հալամանք կէօրմիշ, ֆագաթ Ա.յնթապտա 300 Լրմէնի քէնտի միսայընա սիւլիւք իթմիշ։ Շիմտի օրատտա պիր քիլիսա ինչասընա չալըշէօր իսիշ։ Թէմէլի գոնուլ-մուշ, տիվարլարը պիր գաշ արշ-ղեն եօգարը չըգարըլապիլմիշ, ֆագաթ բարա էբսիրմիշ, վէ կէ-րեք պու քիլիսանընն, կերեք պիր գաշ ատէտ մէքթէպլէրին ինչասը իչիւն Մկրտիչ եպիսկոպոս իանէ թօբլամագ զայրէթինտէ իսիշ։ Սըր Հէնրի Լէյըրտ Քիւչիք Ասիատա Անկլիգան քիլիսասընընն վիւ-ճուտու ըէսմէն թանըլմագ իչիւն Պապը Ալիտէն պիր ֆէրման էլէ կէթիրմէեէ չալըշըյօր իսիշ, վէ Մկրտիչ եպիսկոպոս լէհինտէ օլ-մագ իւզրէ Ինկիլթէրրա քիլիսա-սը բուէսասընընն լօրա թէնթեր-տէնէ միւէսսիր պիր մէքթուպ եազմըշ։ Մուախխարէն Մր. Բա-սամ իրատը նութգ իտուպ, Քիւ-չիք Ասիատա Ամերիդալը միսիօ-նարլարընն թէէսիս իթթիքլերի Գոնկրէկէյշընէլ քիլիսա, ճա-նիգի Պապը Ալիտէն ըէսմէն թա-նըմըշ օլտուղու կիպի, Անգլի-գան բրօթէսթան քիլիսասընընն տախի ըէսմէն թանըլմասը լիւ-զումունու պէյան, վէ նիչէ ա-տէմէր պու քիլիսայա տախիլ օ-լաճաղընը իճատտ իթմիշ տիր։ Էրզիւմիզ, Ամերիդալը միսիօնար-լարընն Քիւչիք Ասիատա թէէսիս իթթիքլերի քիլիսալարտան 3 ե-պիսկոպոս վէ 43 բաբազ Անգլի-գան քիլիսասընա տախիլ օլմագ արզուսունու պէյան իթմիշլեր։ Մինթինկին խիթամընա տօղրու, Բէնթերլերի Արքեպիսկոպոսը թարաֆընտան Մկրտիչ եպիսկո-պոսա վերիլէն պիր թավսիյէնամէ գրաաթ օլունմուշ։ Պիզ պունլա-ըը մալիւմաթ օլարադ նազլ իթ-տիք, ֆագաթ կէչէնտէ պիր Բը-րօթէսթան բաթրիգլիքինէ տայիր չէքիլէն թէլէկրաֆլար, վէ Սըր Հէնրի Լէյըրտը իճրա իթթիյի խապէր վերիլէն թէչէպպիւսաթ։ Թայզն պու պէնտի եանընա գօ-նուլուր իսէ, Անատօլումուզտա Բրօթէսթանդրընն թէվֆինէ պիր սուրէթի մախսուսէտ իդտամը ԲԷՕՄի պունլանտուղու անլաշըլ-մագտա տըր։

Պու պապտէ քէնտի միւթալա-աթըմըզը պիր պէնտի մախսուստա պէեան իթմէք վատը-յլա, չիմտի-լիք օլ պապտէ զիյատէ պիր չէյ եազմագ իսթէմէյիզ։

(1)։ — Էրմէնիճ «ժողովական»։

ՍԱԹԷ ՊԻՐ ՖԼՕԱՏ

ՄԷՆՇՈՒՐ ՊԻՐ ԻՖԹԻՐՈՒ

Պու հաֆթա պիր էքի նիւսխէ-միզտէ սախթէ պիր ճինայէթէն տօլայը Պէշիքթաշտա վէ Ադրն-վուտ քէօյիւնտէ պիրէր խանէ պասըլարագ, ան սըը Բում օյան իչ եշնասըն, եանի զանը հազ-ըէթը Շէհրիեարի եավերի հարպ-լարընընան Սէյֆուլլահընն (Եօր-կաբի Ավսթարբի) վէ Ինկիլիզ թէպասընտան Բարատօրուլ-նուն վէ Կալանաքի նամ պիր թաշ պասմաճըսընընն թէվգիֆ օլուն-տուգլարընը սուրէթը մուֆասսա-լէտէ հիքեայէ իթմիշ իսէ տէ, պու թաֆսիլաթը էսթէտէն պէ-ըիտէն ալաշ իտուպ, պիղզարուր պիր բապընթան միւնթազամէտ նազլ ու իլան իտէմէտիկիմիզտէն, վէ պազէն ուֆագ սէհվլէրտէ տախի պուլունտուղումուզտան, պու տէֆա Լ՝ թէ-ըէտէ էկօր-տիկիմիզ չու ամիտէքի բէք մունթազամ թաֆսիլաթը այնէն թէրճէմէ իտէրէք, պու վազտան զարիպէ հազգընտա օգ ուլանլա-ըընընը մէրագընը տէֆ իտէրիզ։

Լուանիս Բաբատօրուլ՝ անասը Պազազ իչինտէ Արնաւուտ քէօ-յիւնտէ սաքին պիր ֆամիլեայէ մէնսուպ օլուպ, պիր մըգամար թահսիլի իլմ մէարիֆի իթմիշ պիր ատամ տըր։ Սինին գըրգ գատտար օլուպ, Ինկիլիզճէ, Ֆը-ըանսըզճա, Բումճա վէ Թիրբ-ճէյլի բէք կիւզել թէքէլլիմ ի-տէր։ Բէք չօգ վագզթ Լէվրօբա-տա իգամէթ իտէրէք, Լօնտրա-տա, Պրիւքսէլտէ վէ Բարիստէ իճրաի թէճարէթ իթմիշ իսէ տէ, հէչ պիր թարաֆտա իշլերի էյի կիթմէմիշ, վէ մէրգումի իլէ մի-նասէպաթը թիճճարլիյէսի օլան զէվթերն իֆատէսինէ պագբըբ իսէ, քէնտիսի տէ իշ իչինտէ բէք իսթիգամէթլի տէյիլ իմիշ։ Ախիրէն Բարիստէն հարէքէթ իթմէէ մէճ-պուր օլարադ Սթամպօլա կէլմիշ վէ հէման էքի սէնէտէն պէրու պուրստա իգամէթ իթմէքտէ պուլունմուշ տուր։ Մէրգում՝ Արնաւուտ քէօյիւնտէ բէտէրտէն գաբմա խանէսինտէ իգամէթ իթ-մէքտէ իսի իսէ տէ, պու խանէ գարիյէի մէգպուրէ միւթէպէր-նընտան վէ թիւճճարատան Ա. Ֆի-ամանթիտէս նամ էնիշթէսինէ թարիսմա վերիմիշ իսի։

Լուանիս Բաբատօրուլ՝ էէ-նիտէն թիւճճարլրգ իթմէք իչիւն էլինտէ պիր չէյ օլմատըզընտան, Սթամպօլա ավէթինտէ բէք զի-յատէ սըզընթրատա պուլունմուշ, վէ էնիշթէսի Ա. Ֆիամանթիտէս տէ տէֆթէր մէրգումուն հիլէ-սինէ ուզրատըզը իչիւն, պու տէ-ֆա հիչ մուավէնէթ իթմէմիշ տիր։ Պունուն իւզերինէ Բարա-տօրուլ պապատան գաբմա խա-նէէի կէրի ալմագ, վէ եախոտ հիչ օրմազա պիր գըսմընը իատէ իթտիրմէք իւզրէ էնիշթէսի ա-լէյհինտէ իգամէի տավա իթմիշ, վէ պու տավա պիր պուչուգ սէ-նէ սիւրմիշ իսէ տէ, մէհաքիմ՝ սուրէթը գաթիյէտ էնիշթէսի Ա. Ֆիամանթիտէս լէհինտէ օլարադ հիւքմ ու իլամ վերմիշ տիր։

Պու ահվալտէն տօլայը Բարա-տօրուլ՝ էնիշթէսի Ֆիամանթի-տէս ալէյհինտէ բէք պէօյիւք պիր զարարզ պաղլայուպ, հալ պու քի էնիշթէսի քէնտի զէվճէսինին խաթրը իչիւն գայնընը երնէ է-վինէ գապուլ իտէրէք պէսլէմէք-տէ պուլունմուշ տըր։

Իչթէ պու վագաաատա պուլու-նան պաշլըճա էշխաստէն պիրի-նին սէվապրգը ահվալը պունտան իպարէթ տիր։

Կէլէլիմ չիմտի Սէյֆուլլահա քի պաշգա պիր քիմսէ օլմայըպ, Եօր-կաբի Արիսթարբի էֆէնտի տիր։ Պու տէլիգանլը յը հերքէս թանըը՝ Շէհրիմիզին միւթէպէր պիր ֆա-

միլեասընա մէնսուպ օլուպ, իմ ու մէարիֆտ տախի բէք իլէրտէ իսէ տէ, նէ չարէ քի քէնտի ֆամիլեասընըն ալթվարը նէճիպանէսինէ սիւլուք իթմէմիշ տիր։

Ըրզ ու նամուսը,յլա իմրարը էօմր իթմէտիկի իշիւն, ալիրէն ագրապասը թարաֆընտան բէտտա օլունմուշ վէ նիհայէթ քէնտի տինին ինքեար էյլէյէրէք, Միւսլիման օլմուշ տըր։ Օ վագթտան պէրու պու ատամ քէնտիսինի կէօմէրմէք իշիւն տայմա պիր ֆրսաթ արամշ օլուպ, հալ պու քի թավը ու մուամէլէսի բէք գարիպ վէ միւնասէպէթսիզ օլտուզընտան, հիչ քիմսէ օնա էմնիյէթ իթմէզ իսի։

Ինչպու գօմէտիա վէ ֆաճիա իլէ գարբշըզ օլան վագաանըն իչիւնճիւ չախսը՝ Տէմէթրէ Կալանաքի նամընտա պիր թաշ պասմաճընը (լիթոկրաֆ) օլուպ, պունուն տա բէք խաֆիֆմէշրէպ պիրի օլտուզունու սէմթի օլան Արնաուտ քէօյիւնտէ հէր քէս պիլիր։ պէօյիւքլիկէ արզուսը օլուպ, տայմա բիւթպէ վէ նիշան ալմազա կէօղիւ վար իսի։ Պիր այ էվվէլ պու արզուլէրինտէն պիրի իճրա օլունուպ, պիրմէյիզ նէ՞ սուրէթլէ։ Մէնթէնէ նիշանընա նայիլ օլմուշ տըր։ Արթըգ պունուն իւզէրինէ իչի կիւճիւ թէրբ իսէ-բէք, «էրայ» էյ-«էրը», հէ-«էյ-ԷՐ» էչ էվ զայրիհիւմտէն պաչդա պիր լագբրաը իթմէզ իսի։ Օ վագթտան Սէյիթուլլահ պէյին նէզտինէ կիտուպ կէլմէյէ պաչլայարագ, մէրգումին բէք ազիզ պիր տօսթը վէ մուրնի օլմուշ տըր։

Պու իւչ էչխաս չօգ տէֆա Պէչիթաչտա Սէյիթուլլահը խանէսինտէ վէ եահիսա Արնաուտքէօյիւնտէ կալանաքինին էվինտէ պուլուչուրլար իսի։

Եուանիս Բաբատօրուլօ պու սուրէթլէ Սէյիթուլլահա տօսթ օլուպ, էնիշթէսի Ա. Ցիամանթիտիս ալէյհինտէ օլան զարաղ վէ նէֆճանիյէթինի վէ ախը ինթիգամ նիյէթինտէ պուլունտըղընը մէրգումա աչմշ տըր։ Սէյիթուլլահ՝ քէնտույի կէօսթէրմէք իչիւն պու իչտէ էյի պիր ֆրսաթ կէօրտիկիւնտէն, հիւբիւմտարըն (զաթը Շահանէնին) հայաթը ալէյհինտէ կէօյա պիր ֆէսատ օլուտուղընը թասավվուր իթմէշ տիր։

Ասը օյայան պու ֆէսատըն ֆաիլի Բաբատօրուլօնըն էնիշթէսի Մ. Ա. Ցիամանթիտիս օլուպ, պու իթհամ վէ եա իֆթիրայէ սահիհլիք սուրէթի վէրմէք իչիւն, մէրգում Բաբատօրուլ՝ էնիշթէսինին խանէսինէ բաթլար գումպարալար վէ չիպհէյի տավէթ իտիմի մէքթուպլար վաղ իտէճէք իսի քի, պունլար թէրգիմի պիր վագթտա Սէյիթուլլահ թարաֆընտան զամմազանարագ, հիւքիւմէթ թարաֆընտան թուլաճագ, վէ պու սուրէթլէ Մ. Ցիամանթիտէսին թէօհմէթի իսպաթ օլունճագտը։ Դալանաքի տախի պէօյիւք պիր միւքեաֆաթ իւմիտկէտ պու իչէ իշթիրաք վէ մուավէնէթ իթմէյէ միւսաբէաթ իթմիշ տիր։

Պու այչաղլըգ տօլապը պէօյլէճէ գուրուլարագ, տէրհալ մէվգիի իֆրայէ վաղ օլունմուշ, վէ բաթլար գումպարալար կէչէն բազար էրթէսի կիւնիւ Մ. Ցիամանթիտէսին խանէսինին թավան իչիսինէ գօնմուշ, վէ օ կիւնիւ Սէյիթուլլահ թարաֆընտան խաքիբաի հաղրէթը Շէհրիեարիյէ մունթազամ պիր բաբրթօ վէրիլմիշ տիր։

Բազար կիւնիւ էօյլէնտէն սօնդրա Եուանիս Բաբատօրուլ՝ Տէմէթրէ Բաբատօրուլօ նամ 20–25 եաշընտա քիւչիւք գարտաշընը չաղբրըպ, կիճէ զապթա թարաֆընտան էվ պասըլճաղը վէ վուգուաթը վախիմէ զուհուրա կէլէճէկի ճիհէթլէ, պրադըպ եվէն կիթմէսինի նասիհաթ իտէր։ Պու նասիհաթընըն տիյնէմէսի իչիւն տէ էնիշթէսի ալէյհինտէ գուրտուղը իֆթիրայը պէր թաֆսիլ մէրգում գարտաշընա հիքեայէ իտէր։ Պու աէլիգանը՝ պունու իշիտինճէ պէօյիւք պիրատէրինի չէտիտէն թէքտիր իսէր քի, օտա պէօյլէ պիր հալթ իթմէսինէ բէչիման օլտուղընը սէօյլէր, վէ հաթթա իշին էօնիւնիւ ալմագ իսթէմէմիշ իսէ տէ, Սէյիթուլլահտան խապէր ալտըղը վէճճէլէ, կէճ գալմիշ օլտուղընը մէրգում քիչիւք գարտաշընա պէյան իսէր։

Օ կիճէ եանի բազար կիճէսի պէրճիլէր Մ. Ցիամանթիտէսին խանէսի էմրաֆընտա տօլաշմագտա օլան պիրինի թէվդիֆ իտուպ, պու ատամին իւզէրինտէ պիր ալթը բանլար իլէ ալթիտէքի մէալտէ պիր քեազրտ պուլունմուշ տըր։

«Հ-ԴԷ Բ-ՈՈ-Ը՝ Զ-ՐԸ Հ-ԱՂԷՐԸ ՇԵՀՐԻ-ԵԱՐԻՅ ԻԶԴԷՐԸ ՄԵԿ-ՈՒԼԼԱՀ ԴՈ-ՐԻԿԷՄ ԴՈ-ԸՆՄԱՓՈ ՏԸՐ։

10/22 փետր.

(Իմզ.)

Ե-վերը հ-ադը հ-աղերը
Շեհրի-ե-ար Սեկ-ուլլահ։»

Շախսը մէրգում իլէ պու քեազրտ տէրհալ Պէչիկթաշ զապըթասընա իրսալ օլունմուշ տուր։

Կիճէ եարըսընտան սօնդրա կալանաքինին տախի Մ. Ցիամանթիտէսին խանէսի էօնիւնտէ տօլաշըպ տուրմադտա օլտուղու, վէ պիր տէ բէվօվէրի պուլունտուղու կէօրիւվիւշ տիր։ հաթթա օրատան կէչիպ քէնտիսինի թանրեան պիր ատամ՝ պէօյլէ կիճէ վագթը օրալարտա նիչուն տօլաշտըղընը սօրտուղունտա, կալանաքի՝ մէրգումէ բէվօվէրիյէ թէհտիտ իթմիշ տիր։

Օ կիճէ տիկէր պիր վուգուաթ օլմադըգընը միւրուր իթմիշ, լաքին իրթէսի սապահ Մ. Ա. Ցիամանթիտէս՝ մաղազասընա կիտճէկկինտէ Եունան գօնսօլօսխանէսինէ տավէթ օլունուպ, օրատա Եուանիս Բաբատօրուլօնուն քիչիւք գարտաշը բէք միւհիմ պիր խապէր վերմէք իւզրէ մէրգում էնիշթէսինէ պէքլէմէքտէ օլտուղունտան, Մ. Ցիամանթիտէս մէգքիւր գօնսօլօսխանէէ ազիմէթ իթմիշ, վէ Սէյիթուլլահ, պէօյիւք դայը Եուանիս Բաբատօրուլօ, վէ կալանաքի թարաֆընտան քէնտի ալէյհինտէ դուրուլան տուղաղը՝ քիչիւք դայը Ցիմէթրօ Բաբատօրուլօտան խապէր ալմըշ տըր։ Պու կէնճ Ցէմէթրօ Բաբատօրուլ՝ իչպու խապէր վերմէյի տուղաղը սահիհ օլտուղունա եէմին պիլէ իթմէքտէ օլտուղունտան, Մ. Ա. Ցիամանթիտէս պէօյլէ պիր մէմուլը գայրը պէյանաթա բէք զիյատ իսթիզրապ իթմիշ, վէ մէնէրալ գօնսօլօս իլէ գօնսօլօսխանէնին պիլճիւմէ մէմուրիյնի իպրազը հիտտէթ իյլէմիշլէր տիր։ Լաքին զայպ իտճէքվագբթ օմատըղընտան, Եուանիսթան մէնէրալ գօնսօլոսունուն նասիհաթը իւզէրինէ, Մ. Ա. Ցիամանթիտէս Ռումանիա թէպասընտան օլտուղու ճիհէթլէ, Ռումանիա գօնսօլօսխանէսինէ կիթմիշ, վէ դայը Ցէմէթրէ Բաբատօրուլօ օրատա տախի եէմին վէ չահիտլէրէ գանչէլը Մ. Բիչիբիօսա քէյֆիյէթի պէեան իթմիշ տիր։

Ռումանիա գօնսօլօսը Մ. Ֆառա տէրագապ թէտապիրի լազմէյի իթթիխաղ իտուպ, Ցէմէթրէ Բաբատօրուլօնըն մէնսուպ օլտուղու Եունան գօնսօլօսխանէսիյէ իթթիֆագ իթմիշ, վէ Եուանիս Բաբատօրուլօնուն մէնսուպ օլտուղու ինկիլիզ գօնսօլօսխանէսինէ իչի խապէր վերմիշ տիր։ Պու իւչ գօնսօլօսլար՝ հիւքիւմէթը Օսմանիյէ թարաֆընտան թալեպ օլունունճայա գատար Մ. Ա. Ցիամանթիտէսին Ռումանիա գօնսօլօսխանէսինտէ իգամէթ իթմէսինէ գարար վերմիշլէր տիր։

Պու վէգայի արասընտա Սէյֆիլլահն պիր ուշաղը՝ էֆէնտիսինին Մ. Ա. Ցիամանթիտէս ալէյհինտէ գուրտուղու տուղաղը Հասան բաշաեա խապէր վիրուպ, բաշի միւշարիլէյհ տախի պու խապէրը սէլամէթ էսէրի մապէյնէ թէպլիղ իթմիշ, վէ Սէյֆուլլահընը զամմաղլըղը նէտէն իպարէթ օլտուղունու խաքիբայի հաղրէթը Շէհրիեարիյէ արզ էյլէմիշ տիր։

Զաթը Շահանէ տէրհալ էվամիրի լազմէ վէ ատիլանէ իթարյա, տօղրուտան տօղրուեա Մ. Ա. Ցիամանթիտէս իլէ ֆամիլեասը ալէյհինտէ օլան շուգրա իֆթիրատէն տօլայը քիմսէյէ հագսըզլըգ իտիմէեէրէք իշին մէյտանա չըգարըլմասընը Հասան բաշայա թէնպիհ պույուրմուշ տըր։

Պու էվամիրի շահանէ իւզէրինէ Հասան բաշա՝ Սէյֆուլլահտան պաշլայարագ բազար իրթէսի կիճէսի մէրգումը վէ ավէնէսինի թէվդիֆ իթմիշ տիր։ Սէյֆուլլահընը օտասը հէր նէվի ալաթը նարիյէ իլէ մէմլու օլուպ, բաթլար գումպարալար, բամպուգ պարութը վէ էճզաչի սարիբ պուլունմուշ տըր։ Սէյֆուլլահ՝ հէր չէյնի մէյտանա չըգարըլընը կէօրիւնճէ, քէնտույի միւտաֆէա իթմէք իսթէեուպ, թէչհիրի սիլահ իթմիշ իսէ տէ, խանէսի էյիճէ դուշարըլըպ իշերտէն ալընմըշ օլտուղու ճիհէթլէ, մուխալիֆէթին հիչ ֆահիտէսի օլմայաճաղընտան, պիդարուր թէսիմ օլմուշ տըր։

Իչպու թէվֆիֆտէն սօնրա Հասան բաշա՝ զաթը Շահանէնին սըբ քեաթիպի խուսուսիսի Մահմուտ պէյ, վէ Արնաուտքէօյ զապըթա միւտիրի վէ պաղը զապրթան վէ նէֆէրաթը գաչթիյէ իլէ պէրապէր Արնաուտքէօյիւնէ կիտուպ, Ա. Ցիամանթիտէսին խանէսինտէ իճրաի թահարրիյաթ իթմիշ տիր։ Հասան բաշա վէ Մահմուտ պէյ, քէմալը նէզաքէթ իպրաղ իտէրէք, խանէի մէգքիւրէ կիրմէզտէն էվվէլ, թէլաշ վէ էնտիշէ իտէճէք պիր շէյ օլմատըղընը վէ թահարրիյաթը մէգքիւրէնին եաղընըզ քէնտի գօճասըյա ֆամիլեասը մէնֆաաթընա օլտուղընը Մահամ Ցիամանթիտէսէ պիլտիրմիշլէր տիր։

Հասան բաշա՝ խանէյէ կիրտիկինտէ տօղրուճա բաթլար գումպարարընն պուլունտըգլարը օտայա կիթմիշ իսէ տէ, քէնտիսի պուլամատըղընտան, Եուվանիս Բաբատօրուլօյը, եանի մէգքիւր գումպարալարը օրայա գօյանը չաղբրմըշ տըր։ Բաբատօրուլօ իսէ, Պէչիքթաչտաքի վուգուաթտան խապէրտար օլմատըղը ճիհէթլէ, եաթագ օտասընտա պիլա ֆիլթուր տուրմադտա իսի։ Հասան բաշա մէգքիւր գումպարալարը պուլուտուրտըգտան սօնրա Եուանիս Բաբատօրուլօյը տա ախզու կիրիֆթ իտէրէք Պէչիգթաչա իրսալ իթմիշ, վէ Մահամ Ցիամանթիտէսէ եէնիտէն թէէմինաթ վէրէրէք մայէթիյէ պիրիլիբտէ խանէսէն չըգմըշ կիթմիշ տիր։

Կալանաքիյէ կէլինճէ, պու չախս Արնաուտ քէօյիւնտէ խանէսինտէ սաղլանմըշ իքէն, բէնճէչէնպիհ սապահընը թէվդիֆ օլունմուշ տըր։ Բիվայէթ օլունտըղընա կէօրէ, մէրգում Դալանաքի՝ մէգքիւր բաթլար գումպարալարընն պիր իթալեալը էճզաճը թարաֆընտան իմալ օլունաբզընը իգրար իթմիշ օլտուղընտան, չիմտի մէրգում էճզաճը տախի արանըլմագտա իմիշ։

Պու վագաանընն ալթ եանը մալիմ օլուպ, արթըգ հիքեայէէ միւհիթճ տէյիլ տիր։ անճագ իֆթիրաճըլարընն իչիւն տէ գուրտուգլարը տուղաղլարընը իգրար իթմիշլէր վէ մալիմ օլտուղը վէճճէլէ հարպիյէ նէզարէթինտէ մահպուս իսթիմիշլէր տիր։

Քէզալիք Մ. Ցիամանթիտէս տախի բաղար էրթէսի կիւնտէն բէնճէչէնպիհ կիւնիւնէ գատար Ռումանիա գօնսօլօսխանէսինէ իլթիճա իթմիշ իքէն, իշ պէօղէճէ մէյտանա չըգարընտա, քէնտի տէ արթըզ խանէսինէ տվտէթ իթմիշ տիր։

ՄԻԻԹԷՖԷՐՐԻԳԱ.

Ամերիգատա քեային Սէն տը Մէնրինկ ճիղիրէսինտէ պու տէֆա պիր եանար տաղ զուհուր իթմիշ տիր։

«1880—1881 սէնէսինտէ Ալէմանիա իլէ Ռուսիա վէ Ֆրանսա պէյնինտէ վուգու պուլան մուհարէպէ» իւնվանը իլէ պու քէրրէ Պերլինտէ պիր բէսալէ նէչր օլունուպ, բէք չօգ գէյլ ու գալը մուճիպ օլմուշ տըր։

Պու բէսալէնին միւէլլիֆինին թէսավվուրունճա, Ալէմանիա իլէ Ավսթրիա պէլ իթթիֆագ Ռուսիա վէ Ֆրանսա ալէյհինէ մուհարէպէ իտէրլէր, վէ Իթալիա տախի Ռուսիա վէ Ֆրանսա իթթիֆագընա տախիլ օլուր իսէ տէ, Ռուսիա այրըճա միւսալէհէ իտիպ կէրի չէքիյիր, վէ Ֆրանսա եալընըզ պաշընա գալըպ եինէ մաղլուպ օլուր։ օ հալտէ ինկիլիթերրանըն մուվաֆագաթը իլէ Ալէմանիա Պէլճիգայը զապթ իտէր։

—=—

Հինտիսթանտա վագը Թոնքին հիւբիւմէթի իլէ Ֆրանսա հիւբիւմէթի պէյնինտէ կէչէնէրտէ վուգուրը խապէր վիրմիշ օլտուղումուզ միւպայէնէթին պէր թարաֆ իտիմրմշ վէ Ֆրանսանընը թարգիյէի լազմէյի ախզ իթմիշ օլտուղունու վիէննա կաղէթալարը եազըյորլար։

—=—

Ռուսիա կաղէթալարընտա օգունտուղունա կէօրէ, կէչէնէրտէ նեղօլայէֆտէ թօքճու եիզպաշըլարընտան պիրինին խանէսինտէ էվրադը մուղիրրէ օլտուղու բոյիս թարաֆընտան հիսս օլունմասը իւզէրինէ, զապթը մէրգումին խանէսի պասըլմըշ իսէտ, մէրգում պուլունտուղու օտանընը իչէրիսինտէ քէնտիսինի սիրբէրէ ալարագ սօն տէրէճէէ գատար միւտաֆիա իթմիշ, վէ հաթթա իբի ժանտարմա նէֆէրի թէլէֆ վէ պիր միւլազիմի աղըրճա եարալմըշ տըր։ Մէրգում զապթ սաղ սաղ զապըթա էլինէ տիւշմէմէք իչիւն պէ դինինէ պիր թապանճա պօչալթըպ քէնտի քէնտիսինի թէլէֆ էյլէմիշ, վէ խանէսինտէ պուլունան էվրադընը էլէ կէչմէմէսի իչիւն տախի պիր արալըզ ֆուրսաթ պուլարագ էվրադը մէգքիւրէէի օտասընտա պուլունան սօպայա աթըզ եազմըշ տըր։

—=—

Պու քէրրէ Սըրպիսթան իլէ Ինկիլթէրրա միյանընտա ադտ օլունան թիճարէթ ահնամէսի 14 պէնտի հավի օլուպ, իւչիւնճիւ պէնտի աֆքեամընճա, ինկիլթերատան Սըրպիսթանա իտալ օլունճագ մաքինա վէ ալաթը ճարիհէ իլէ զրաաթ ալաթ վէ մաքինալարը, վէ իբիլք վէ պունա միւմասիլ էմթաա իչիւն եիւզտէ սէքիզ կէօմրիւք բէտմի ախզ օլունճագ իմիշ։

ՄԷՔԵԱԹԻՊ

ԹԻՖԻՐՏԱՂ

Խուսուսի օլարագ չէհրի մէգքիւրտէն փետրվար 3 թարիխի իլէ ալտըղըմըզ մէքթուպ տըր։

. . . Խմբագիր,

Ռոստոմթ ուղևորութիւն ընող Մասիսի բարեկամներէն միայն՝ Մասիսի 1540 երրորդ թուոյն մի-ջոցաւ տուած մէկ բարեպաշտան տեղեկութիւնը, թէ «տեղւոյս «քահանաներէն Տ. Ղևոնդ Պէ-«կիրճեան իւր ժամարարութեան «շրջանի մէջ զանուած շաբթուն «չաբաթ գիշերն հատարակաց «թատրոն երթալով գիշերը հոն «կանցուցեալ և առաւօտուն դարձ-«եալ Ս. Պատարագ կը մատուցա-«նէ ի մեծ գայթակղութիւն ժո-«ղովրդեան։» Ոչ նուազ ծիծաղ-նիս շարժեց, և չպիտի խոնարհէինք պատասխանել այնպիսի միջնադարեան տեղեկութեան մը, եթէ բարեպաշտ ուղևորը, տակաւին տեղեկութեանց հետ չ'խոցեր այնպիսի մէկու մը սիրտ՝ որ իրաւամբ տեղւոյս ողջամիտ մասին սէրն ու հանակրութիւնը գրաւած է։

Մասիսի բարեկամ հրեշտակ ուղևորը, որ Աստուածային զօրութեամբ մը, մէկ օրուան մէջ թէկ-Պոլիս Մասիսի տպարանը և թէ Զանազ-Գալէ կը սլանայ տեղւոյս Առաջնորդ Հօր այս տեղեկութիւնը տալու, եթէ իրաւամբ 'ի բարեպաշտութենէ շարժեալ այս տեղեկութիւնը կուտայ, ինչո՞ւ ուրեմն Զաքարիացած էր երեք ամէն ի վեր, զի այդ դէպքին տեղի ունենալը երեք ամիս զբերեթէ կայ և այն ալ այսպէս։

Քաղաքիս թատերասէր ընկերութիւնը, գրեթէ երեք ամիս յառաջ, իւր նոր կառուցած թատրոնին բացմանն առթիւ, ինչպէս խելմը ողջամիտ և զգայուն անձինք, այսպէս ալ Արժ. Տ. Ղևոնդ Հայրն հրաւիրած էր ի շքեղութիւն հանդիսին։ Տ. Ղևոնդ Հայր հրաւիրագիրը ձեռք առնելուն պէս, թէպէտ ժամարար, սակայն լաւ համոզուած ըլլալով որ իւր դնելիք տեղը, չէ թէ Մասիսի ուղևորին համազմանը պէս անպատիւ տեղ մ'է, այլ թատրոն որ՝ ազգային է, և որ դպրոցի չափ նուիրական եղած է ամէն գեղջուն և լուսամիտ անձանց, ի շնորհս Ժ. դարու լուսաւորութեան, ուր նաև յաճախած են և կը յաճախեն ցարդ թէ տեղացի և թէ դրսեցի իրմէ աւելի բարձրաստիճան և կրօնագէտ կղերականք (որոց անունները ալ կրնամք ի հարկին տալ) և նկատելով նաև որ իւր բացակայութեամբ պիտի վիրաւորէ երիտասարդութեան սրտերը, այս համոզմամբ կրսեմ ընդունելով ընկերութեան հրաւէրը՝ ներկայ գտնուեցաւ ազգային ողբերգութեան մը հանդէսին և դիշերուան ժամ 6 ին մեկնեցաւ, իւր հետ տանելով ժողովրդեան սէրը, որն որ խիստ շատ անգամ վայելած է շնորհիւ իւր ժողովրդականութեան։

Ցաւալի է որ, մինչդեռ օտարազգիք անգամ մեր թատրոնին մասին կը վկայեն թէ Ազգային և պատկառելի յարկ մ'է, Մասիսի բարեկամ ազգակից ուղևորը, խիղճ չըներ մրոտել, զայն հասարակաց թատրոն կոչելով և ստորնացուցելով, այն ալ թերևս միմիայն զՏ. Ղևոնդ Հայր հրաւիրելու նպատակաւ։

Իսկ եթէ տեղւոյս թատրոնը, որ իւր անուան բոլոր նուիրականութեամբը կրնայ տարբերիլ ուրիշ թատրոններէ ալ, միայն թատրոն անունը կրելուն համար, Մասիսի կրնամ ըսել ուղևորէն անբարոյական և անպատիւ համարուած է. թող բարեհաճի հրամայել եկեղեցական իշխանութեան որ արգելու անդ յաճախել, ոչ միայն եկեղեցւոյ պաշտօնեայներն, այլ նախ եկեղեցւոյ որդիքն, որք աւելի շուտով կրնան գայթակղիլ և կորուսանել բարոյականութիւնն։

Դարձեալ կը հարցնեմ Մասիսի ջերմեռանդ ուղևորին, որ անշուշտ անգամ մ'ալ եկեղեցի մոտած պիտի ըլլայ, եթէ ի բարեպաշտութենէ միայն և ոչ թէ անձնական վրէժինդրութենէ շարժեալ, այս տեղեկութիւնները կուտայ, ինչո՞ւ ուրեմն կը կուրանայ տեսնել և չհաղորդէր ժողովրդեան բուն իսկ գայթակղութիւն պատճառող խել մը զեղծումներ, որք ճարակ գտած են բարձրաստիճան կղերին . . . Ներողամտութեամբ և որք ներս մտնողին աչքին մէկ անգամով կրնան զարնել . . . »

Ռոստոմթոյւոցս աւելի լաւ ծանօթութիւն մ'ըրած կըլլար, Մասիսի ժէտ-էր ուղևորը, եթէ փոխանակ այս տեսակ անկարեւոր տեղեկութիւններով Մասիսի սուղ տողերը գրաւելու, տեղւոյս ազգային ինդրոց վերահասու ըլլալով, դիտողութիւն ըներ, որով ամբողջ քաղաքացւոյս շնորհակալեացը կարժանանար։

Տէր խմբագիր, ոչ այնչափ Մասիսի ուղևորին պատասխանած ըլլալուն, այլ օրչափ ժողովրդական քահանայի մը վիրաւորեալ սիրտը դարմանելու և ուրիշ բոլոր ժողովրդէն դուրս ապրող կղերականները ի ժողովրդականութիւն հրաւիրելու համար, ներկայս Ձեր անկողմնակալ թերթին միջոցաւ հրատարակելիդ ինդրեմ։

Ռոստոմ մը

ԻՏԱԼԻԻ ՍԻԹԹԼ

Խոտրէի Բուսուսը Սիթթլ ճանիպինտէն կէլէն իլանը բէսմի տիր։

Շիմտիյէ գատար բաքէթլէր վէ գուլթուլար տերունինտէ գաբալը վէ իւզէրի պանտէրօլու օլարագ սաթըմագտա օլան հէր նէվի թիւթիւնէրին կիւյա կէլէճէք 1296 սէնէսի մարթը իսպիտասընտան իթիպարէն ինհիսարէ այընմազտան էվվէլքի կիպի տիւքեան վէ մաղազալարտա աչըգ սաթըլճաղը սէօղէրի չու արալըգ հէր քէսին աղըզնտա կէզմէքտէ օլտուղունտան տօլայը։ թիւթիւնճիւլէր պէկյէ թէգքիրէլէրինի թէճատտ իթտիրմէքտէ թէրէտտիւտ իյլէտիքլէրի պու քէրրէ բիվայէթ վէ խոթպար գըլընը։ Բիվայէթի մէգքիւրէնին գաթիէն սալ ու էսասը օլմայը, թիւթիւնէրին չիմտիքի կիպի ֆապրիգալարտա գըյլըգ հէր նէվի բաքէթլէր վէ գուլթուլար տերունինտէ վէ իւզէրի պանտէրօլու օլարագ սաթըմասը ուսուլ ասլա թաղլիր խիմէտիյի ճիհէթլէ, տիւքքեանճը վէ կէղկինճիլէրին եէտլէրինտէ պուլունան աթիդ պէկյէ թէգքէրէլէրինի չուպաթ նիհայէթինէ գատար թէճատտ իթտիրմէքլէրի, վէ մարթ հուլուլինտէն սօնրա թէճատտ իթտիրէճէք օլանլարտան ճէղա աչընճաղը ճիմէքէնին մալիմիւ օլմագ իւզրէ իլան օլունտու։

2—1

ԴՊՐՈՑԱՍԻՐԱՑ-ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. Պոլիս 15/27 փետր. 1880

. . . Խմբագիր,

Ամիս մ'առաջ բարեբաղդութիւն ունեցանք ծանուցանել Մայրաքաղաքիս Տարօնցի ազգայիններէ կազմուած «Տարօն» անուն ընկերութեան հաստատութիւնն որ նպատակ ունի «Տարօնայ մէջ ազգային դաստիարակութիւնն ընդհանրացնելդործակցութեամբ Դպրոցասիրաց-Արեւելեանի»։

Այժմ նմանօրինակ բերկրանիթ լուր մ' ևս ունինք հաղորդելու, այն է Մայրաքաղաքիս «Հայ Ոսկերչաց ընկերութեան» կազմութիւնը որ նպատակ ունի նոյնպէս «Հայաստանի մէջ դպրոց մի բանալ»։

Այս ընկերութիւնն որ կը բաղկանայ Կ. Պոլսոյ Հայ ոսկերիչներէ, պիտի հաստատէ դպրոց մի «Ընդ տեսչութեամբ Դպրոցասիրաց-Արեւելեանի» (Ցոդ. 23 կանոնագրի) որուն պիտի յատկացնէ իւր հասութից մէկ մասը և միւսով պիտի ապահովէ դպրոցին հաստատութիւնը դոյացնելով դրամագլուխ մը որոյ շահն կարենայ համապատասխանել վարժարանին ծախուց։

*

ԺՈՂՈՎԱԿ ՆԵՐՔԻՆՉ

ԴՈՒԵՆՇ ԴՈՒՔԱՆԱՐԵՎԱՆՈՒՔ

ԴԱՂԱՆՈՂԱՀԱՎԱՍ ԻՆ ՄՑԵՆԺԻՆ Ֆ. Ռ. Ռ. ՆՈՏԱՆԴԻՆ

ՀԱՏԿՈՒՅ ԱՖՈՌՈՅԱԿՈՎ

ԴՕՈ

ՄՈՒՐՃԱՆ ՄԻՋՈՑՈՎ ՀԱՅՏՆՎԱԾ ԵՎ ՀԱՅՏՆԻ ԵԼՔ ՈՒՆԵՑՈՂ ՄԵԾԱԳՈՒՅՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿԱՊԻՏԱԼ ՄԻԼԻՈՆ ԴՈԼԱՐ

ՆՈՐ ՄՈՒՐՃԵՐ ՏԱՐԵԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԹՈՂԱՐԿՈՒՄ

ՄԻԱՑՅԱԼ ՊԵՏԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

LA BELLE JARDINIÈRE

Ա

ԺՈՂՈՎԱԿԱՅԻՆ ՆԵՐՔԻՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

COFFRES—FORTS

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՎ ԳՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ԺՈՂՈՎԱԿ ՆԵՐՔԻՆՉ

ԴՈՒԵՆՇ ԴՈՒՔԱՆԱՐԵՎԱՆՈՒՔ

ԴԱՂԱՆՈՂԱՀԱՎԱՍ ԻՆ ՄՑԵՆԺԻՆ Ֆ. Ռ. Ռ. ՆՈՏԱՆԴԻՆ

ՀԱՏԿՈՒՅ ԱՖՈՌՈՅԱԿՈՎ

ԴՕՈ

ԺՈՂՈՎԱԿ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՎԱՔՈՒՄ ԱԺՈՌՈՎԱԿ

ԳԱՂԱՆՈՂԱՀԱՎԱՍ Ֆ. Ռ.

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՔՈՅԿԻՆԻՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՓՈՇԿԱՆԻՎ

Ֆ. Ռ. ԱՆԴՐԵՅԵՎԻՉ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ